

«ՌՈՒՍԱՍՏԱՆԻ ԴԱՇՆՈՒԹՅԱՆ
ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՍՓՅՈՒՌԲԸ»
ՄԻԶԱԶԳԱՅԻՆ ԳԻՏԱԺՈՂՈՎ
ԶԵԿՈՒՅՈՒՄՆԵՐԻ ԺՈՂՈՎԱԾՈՒ

"АРМЯНСКАЯ ДИАСПОРА
РОССИЙСКОЙ ФЕДЕРАЦИИ"
МЕЖДУНАРОДНАЯ НАУЧНАЯ КОНФЕРЕНЦИЯ
СБОРНИК ДОКЛАДОВ

"THE ARMENIAN DIASPORA
IN THE RUSSIAN FEDERATION"
INTERNATIONAL ACADEMIC CONFERENCE
COLLECTION OF PAPERS

ՀՏԴ 93/94:06
ԳՄԴ 63.3
Ռ 950

Ռուսաստանի Դաշնության հայկական սփյուռքը:
Ռ 950 Միջազգային գիտաժողով:
Զեկուցումների ժղվ.-Եր.: ԵՊՀ հրատ., 2018.-425 էջ:

Ժողովածուն ընդգրկում է 2016 թ. հոկտեմբերի 13-14-ը Երևանում անցկացված «Ռուսաստանի Դաշնության հայկական սփյուռքը» միջազգային գիտաժողովի զեկուցումները:

ՀՏԴ 93/94:06
ԳՄԴ 63.3

ISBN 978-5-8084-2327-5

© ԵՊՀ հրատ., 2018

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹՅՈՒՆ

ՈՂՋՈՒՅՆԻ ԽՈՍՔԵՐ ПРИВЕТСТВИЯ/ WELCOME SPEECHES

ԵՐԵՎԱՆԻ ՊԵՏԱԿԱՆ ՀԱՄԱԼՍԱՐԱՆԻ ՌԵԿՏՈՐ ԱՐԱՄ ՍԻՄՈՆՅԱՆԻ ՈՂՋՈՒՅՆԻ ԽՈՍՔԸ	4
ԳԱԼՈՒՍՏ ԿԻԼՊԵՆԿԵԱՆ ՀԻՄՆԱՐԿՈՒԹՅԱՆ ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՀԱՄԱՅՆՔՆԵՐԻ ԲԱԺՆԻ ՏՆՕՐԵՆ ՌԱԶՄԻԿ ՓԱՆՈՍՅԱՆԻ ՈՂՋՈՒՅՆԻ ԽՈՍՔԸ	6

ԸՆԴՀԱՆՈՒՐ ԶԵԿՈՒՑՈՒՄՆԵՐ ОБЩИЕ ДОКЛАДЫ/GENERAL REPORTS

Խաչիկ Թեղեղյան, ՌՈՒՍԱՀԱՅ ՆՈՐ ՍՓՅՈՒՌԻ ԿԱԶՄԱՎՈՐՄԱՆ ՀՆԱՐԱՎՈՐՈՒԹՅՈՒՆԸ ԺԱՄԱՆԱԿԱԿԻՑ ՍՓՅՈՒՐԱԳԻՏՈՒԹՅԱՆ ՏԵՍԱՆԿՅՈՒՆԻՑ.....	9
Անդրանիկ Տազխետան, ԲՆՈՒԹԱԳՐԱԿԱՆ ԳԻԾԵՐ՝ ԼԻԲԱՆԱՆԻ ՀԱՅՕՃԱԽԻՆ ՄԱՍԻՆ (ՓՈՐՁԱԳԻՏԱԿԱՆ ԱԿՆԱՐԿ).....	23
Александр Корнилов, СОХРАНЕНИЕ ИДЕНТИЧНОСТИ РОССИЙСКИХ АРМЯН: ПРИОРИТЕТНЫЕ ПРОЕКТЫ	32
Сергей Суций, АРМЯНЕ РОССИИ - ГЕОДЕМОГРАФИЧЕСКИЕ ТЕНДЕНЦИИ ПРОШЛОГО И СОВРЕМЕННЫЕ РЕАЛИИ	40
Հարություն Մարության, ՀԱՅ ԻՆՔՆՈՒԹՅԱՆ ՊԱՀՊԱՆՄԱՆ ՀԻՄՆԱԽՆԴԻՐՆԵՐԸ ՍՓՅՈՒՌԻ ՀԱՄԱՅՆՔՆԵՐՈՒՄ XXI ԴԱՐԱՍԿԶԲԻՆ	65
Левон Батиев, «СТАРАЯ» ДИАСПОРА И «НОВЫЕ» АРМЯНЕ.....	78
Հովհաննես Ալեքսանյան, ՀԱՅՈՒԹՅԱՆ ԶԱՆԳՎԱԾԱՅԻՆ ՄԻԳՐԱՑԻԱՆ Ռ. ԹՎԱՔԱՆԱԿՆ ՈՒ ՏԵՂԱԲԱՇԽՈՒՄԸ 1989-2002 ԹԹ.	95

ՈՂ ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՀԱՄԱՅՆՔՆԵՐՆ ԱՐԴԻ ՓՈՒՈՒՄ АРМЯНСКИЕ ОБЩИНЫ РФ В СОВРЕМЕННОМ ЭТАПЕ THE RF ARMENIAN COMMUNITIES IN THE MODERN ERA

Олег Габриелян, АРМЯНСКАЯ ОБЩИНА КРЫМА: СОСТОЯНИЕ И ПЕРСПЕКТИВЫ	108
Владимир Васильев, АРМЯНСКАЯ ДИАСПОРА ЧУВАШСКОЙ РЕСПУБЛИКИ.....	132
Արման Եղիազարյան, ՀԱՅԿԱԿԱՆ ԱԶԳԱՅԻՆ-ՄՇԱԿՈՒԹԱՅԻՆ ԻՆՔՆԱՎԱՐՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԸ ՌԴ-ՈՒՄ	137
Էդուարդ Զոհրաբյան, ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՀԱՄԱՅՆՔՆԵՐԸ ՌՈՒՍԱՍՏԱՆԻ ԴԱՇՆՈՒԹՅՈՒՆՈՒՄ. ԶԱՐԳԱՑՈՒՄՆԵՐ, ՄԻՏՈՒՄՆԵՐ.....	150

Այկ Մարտիրոսյան, АРМЯНСКАЯ АПОСТОЛЬСКАЯ ЦЕРКОВЬ И ДРУГИЕ АРМЯНСКИЕ РЕЛИГИОЗНЫЕ ОРГАНИЗАЦИИ МОСКВЫ	289
Նազար Կարողանյան, ԼիդեթԿի ՀԱՅ ՀԱՄԱՅՆՔԻ ԿՐԹԱՆՇԱԿՈՒԹԱՅԻՆ ԿՅԱՆՔԸ	305
Виктор Акопян, ВОПРОС О СТАТУСЕ НАХИЧЕВАНИ-НА-ДОНУ В 1920-е гг.	311
Հովհաննես Ալեքսանյան, ՄՈՍԿՎԱՅԻ ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՀԱՍՈՐԱԿԱԿԱՆ-ՄՇԱԿՈՒԹԱՅԻՆ ԿԱԶՄԱԿԵՐՊՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԸ 1988-2000 թթ.	330
Կաիրյան Հովյան, ՈՒՍԱՍՏԱՆԻ ՀԱՅ ՀԱՄԱՅՆՔԻ ԳԻՏԱԿԱՆ ՆԵՐՈՒԺԸ ՀՈՒՄԱՆԻՏԱՐ ՈՒՈՐՏՈՒՄ	341
Աշոտ Ալեքսիսյան, ՈՂ ՀԱՅԿԱԿԱՆ ԿՐԹԱԿԱՆ ԵՎ ՄՇԱԿՈՒԹԱՅԻՆ ՀԱՍՏԱՏՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԸ. ՄՇԱԿՈՒԹԱՅԻՆ ԴԻԿԱՆԱԳԻՏՈՒԹՅԱՆ ԴԵՐԸ ԻՆՔՆՈՒԹՅԱՆ ՊԱՀՊԱՆՄԱՆ ԵՎ ՀԱՄԱՅՆՔԱՅԻՆ ԿՅԱՆՔԻ ԶԱՐԳԱՑՄԱՆ ՄԵԶ.	357
Նազիկ Գաբրիելյան, ՍԱՆԿՏ-ՊԵՏԵՐԲՈՐԳԻ ՀԱՅԿԱԿԱՆ ԿԱԶՄԱԿԵՐՊՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԻ ԴԵՐԸ ԷԹՆԻԿ ԻՆՔՆՈՒԹՅԱՆ ՊԱՀՊԱՆՄԱՆ ԵՎ ՓՈԽԱՆՑՄԱՆ ԳՈՐԾՈՒՄ	363
Армине Мартиросян, АСПЕКТЫ ИЗУЧЕНИЯ АРМЯНСКОГО ЯЗЫКА, КАК ИНОСТРАННОГО	372
Юлия Герасимова, ДОКУМЕНТЫ ЦЕНТРАЛЬНОГО ГОСУДАРСТВЕННОГО АРХИВА МОСКОВСКОЙ ОБЛАСТИ ОБ АРМЯНАХ – ПОЛИТИЧЕСКИХ, ГОСУДАРСТВЕННЫХ, ВОЕННЫХ И ХОЗЯЙСТВЕННЫХ ДЕЯТЕЛЯХ РОССИИ	381
Бурастан Зулумян, АРМЕНОВЕДЕНИЕ В РОССИИ СЕГОДНЯ: ПЕРСПЕКТИВЫ РАЗВИТИЯ	391
ՈՂ ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՍՓՅՈՒՌԻ ԿԱՊԵՐԸ ՀԱՅՐԵՆԻՔԻ ՀԵՏ ՏՅԱԶԻ ԱՐՄԵՆՍԿՈՅ ԴԻԱՍՊՈՐԻ ՐԲ Տ ՐՈԴԻՆՈՅ RELATIONS OF THE RF ARMENIAN DIASPORA WITH THE HOMELAND	
Էդիկ Մինասյան, ՈՂ ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՍՓՅՈՒՌԻ ԴԵՐԸ ՀՀ-ՈՂ ՀԱՐԱԵՐՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐՈՒՄ	397
Ասոտ Կարապետյան, СОВРЕМЕННАЯ АРМЯНСКАЯ ДИАСПОРА РФ И ЕЕ РОЛЬ В ДВУСТОРОННИХ ОТНОШЕНИЯХ МЕЖДУ РА И РФ	407
Հայկանուշ Չորանյան, ՀՀ-ՈՂ ՀԱՐԱԵՐՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԸ ՄԻԳՐԱՑԻՈՆ ՏԵՂԱՇԱՐԺԵՐԻ ՀԱՄԱՏԵՔՍՏՈՒՄ	415

Тигран Тавадьян, СМИ АРМЯНСКОЙ ДИАСПОРЫ РФ: ОРГАНИЗАЦИОННАЯ СТРУКТУРА И РОЛЬ В ОБЩИННОЙ ЖИЗНИ.....	162
--	-----

ՈՂ ՀԱՅՈՒԹՅԱՆ ԻՆՔՆՈՒԹՅԱՆ ՀԱՐՑԵՐ
 ВОПРОСЫ ИДЕНТИЧНОСТИ АРМЯН РФ
 ISSUES OF IDENTITY AMONG THE RF ARMENIANS

Нона Шахназарян, СОЦИАЛЬНЫЕ ГРАНИ ДИСКРИМИНАЦИИ И ИНТЕГРАЦИИ В ПОСТ-СОВЕТСКОЙ РОССИИ: НА ПРИМЕРЕ РУССКОГОВОРЯЩИХ АРМЯН- МИГРАНТОВ ИЗ АЗЕРБАЙДЖАНА (1990-2016 ГГ).....	172
--	-----

Михаил Кузуб, КУЛЬТУРНЫЙ ФЕНОМЕН АМШЕНСКИХ АРМЯН ПРИЧЕРНОМОРЬЯ РОССИИ: МЕЖДУ ТРАДИЦИЕЙ И АССИМИЛЯЦИЕЙ.....	201
--	-----

Екатерина Роева, СОХРАНЕНИЕ ЭЛЕМЕНТОВ НАЦИОНАЛЬНО-КУЛЬТУРНОЙ ТРАДИЦИИ В СЕМЕЙНОМ ВОСПИТАНИИ ДЕТЕЙ В АРМЯНСКОЙ ДИАСПОРЕ МОСКВЫ В НАЧАЛЕ XXI ВЕКА.....	211
---	-----

Арусяк Агабабян, «ИГРЫ ПАМЯТИ» ИЛИ «О ГЕНОЦИДАЛЬНОСТИ СВОЕЙ Я ВСЕМУ МИРУ РАССКАЖУ»: РЕПРЕЗЕНТАЦИЯ ПРОБЛЕМЫ ГЕНОЦИДА АРМЯН В ОСМАНСКОЙ ИМПЕРИИ СОВРЕМЕННЫМИ АРМЯНСКИМИ ГРУППАМИ - ПРЕДСТАВИТЕЛЯМИ АРМЯНСКОЙ ОБЩИНЫ КРАСНОДАРА	220
---	-----

Նորայր Պողոսյան, Մարիանա Բոցինյան, ՉԱԼԹՐԻ ԵՎ ՇՐՉԱՎ ՔՆԱՎԱՎԱՅՐԵՐԻ ՀԱՅԵՐԻ ԲԱՐՔԱՆՔ ՈՒ ՄՇԱԿՈՒՅԹԸ	238
--	-----

Ирина Маркезини, О РАЗВИТИИ СОВРЕМЕННОЙ ЛИТЕРАТУРЫ В ПОСТСОВЕТСКОМ ПРОСТРАНСТВЕ: АРМЯНСКАЯ РУССКОЯЗЫЧНАЯ ЛИТЕРАТУРА	251
---	-----

Степан Степанянц, СОВРЕМЕННОЕ СОСТОЯНИЕ АРМЯНСТВА РОССИИ И ЕГО ДЕЯТЕЛЬНОСТЬ В НАПРАВЛЕНИИ НАЦИОНАЛЬНОГО САМОСОХРАНЕНИЯ	256
--	-----

ՈՂ ՀԱՅՈՒԹՅԱՆ ԿՐԴԱՎԱՆ ԵՎ ԿՐԹԱՄՇԱԿՈՒԹՅԱՆ
 ԿԱԶՄԱՎԵՐՊՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԸ
 АРМЯНСКИЕ РЕЛИГИОЗНЫЕ, ОБРАЗОВАТЕЛЬНЫЕ И
 КУЛЬТУРНЫЕ ОРГАНИЗАЦИИ РФ
 ARMENIAN RELIGIOUS, EDUCATIONAL AND CULTURAL
 ORGANIZATIONS OF THE RF

Валерий Тунян, ПРОБЛЕМЫ РАЗВИТИЯ АРМЯНСКИХ ЕПАРХИЙ РОССИЙСКОЙ ФЕДЕРАЦИИ. НАЧАЛО XXI В.....	259
---	-----

Виктор Акопян, ПРОБЛЕМЫ АРМЯНСКОЙ АПОСТОЛЬСКОЙ ЦЕРКВИ НА СЕВЕРНОМ КАВКАЗЕ: ПРОШЛОЕ И НАСТОЯЩЕЕ.....	274
--	-----

ԵՐԵՎԱՆԻ ՊԵՏԱԿԱՆ ՀԱՄԱԼՍԱՐԱՆ
աջակցությամբ՝
ԳԱԼՈՒԽՏ ԿԻԼՊԵՆԿԵԱՆ ՀԻՄՆԱՐԿՈՒԹՅԱՆ
ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՀԱՄԱՅՆՔՆԵՐԻ ԲԱԺՆԻ

«ՌՈՒՄԱՍՏԱՆԻ ԴԱՇՆՈՒԹՅԱՆ
ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՍՓՅՈՒՌՔԸ»

*Միջազգային գիտաժողով
Զեկուցումների ժողովածու*

«АРМЯНСКАЯ ДИАСПОРА
РОССИЙСКОЙ ФЕДЕРАЦИИ»

*Международная научная конференция
Сборник докладов*

«THE ARMENIAN DIASPORA
IN THE RUSSIAN FEDERATION»

*International academic conference
Collection of papers*

13-14. X. 2016

Երևան-2018

ԵՐԵՎԱՆԻ ՊԵՏԱԿԱՆ ՀԱՄԱԼՍԱՐԱՆ
աջակցությամբ՝
ԳԱԼՈՒԽՏ ԿԻԼՊԵՆԿԵԱՆ ՀԻՄՆԱՐԿՈՒԹՅԱՆ
ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՀԱՄԱՅՆՔՆԵՐԻ ԲԱԺՆԻ

«ՌՈՒՍԱՍՏԱՆԻ ԴԱՇՆՈՒԹՅԱՆ
ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՍՓՅՈՒՌԸ»

*Միջազգային գիտաժողով
Զեկուցումների ժողովածու*

«АРМЯНСКАЯ ДИАСПОРА
РОССИЙСКОЙ ФЕДЕРАЦИИ»

*Международная научная конференция
Сборник докладов*

«THE ARMENIAN DIASPORA
IN THE RUSSIAN FEDERATION»

*International academic conference
Collection of papers*

13-14. X. 2016

Երևան-2018